

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 20.11.2023)

4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. №1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 20.11.2023)

5. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. – К. :Ваіте, 2019. – 288 с.

6. Блага А. Б. Насильство в сім'ї (кримінологічний аналіз і запобігання) : монографія / А. Б. Блага. – Х. : ФОП Макаренко, 2014. – 360 с. – Режим доступу : <https://www.twirpx.com/file/1599759/>

Аріанна ГЕВОРГЯН,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри поліцейського права
Національної академії внутрішніх справ

Наталія КАПШОНОВА

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Давно вже нікого не здивуєш тим, що законодавство доволі суттєво впливає на відносини в родині. В Сімейному кодексі детально врегульовані майнові відносини між чоловіком та дружиною, між батьками і дітьми як у шлюбі, так і після його розірвання. Здебільшого все регулювання тут зводилося до декларування рівності чоловіка та жінки у шлюбі, взаємовідносин на ґрунті взаємної поваги. Існували певні механізми судового захисту прав подружжя та дітей у випадку протиправної поведінки когось з членів сім'ї, але під це поняття потрапляє дуже багато варіантів можливих дій, і не завжди прописаний в кодексі механізм захисту може бути ефективним та адекватним. Тому на допомогу у вирішенні цієї проблеми були прийнято низку нормативних актів, спрямованих на боротьбу з домашнім насильством – одним з найпоширеніших випадків порушення прав людини у сім'ї, а саме Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» та закон, який передбачає внесення змін до Кримінального та Кримінального

процесуального кодексів України з метою запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами.

Здебільшого, коли ми чуємо це, то уявляємо суто фізичне насильство. Проте завдавати шкоди можна і в інший спосіб. Насильство може бути сексуальним, психологічним, економічним. Бездіяльність теж може бути насильством, наприклад, у вигляді ненадання допомоги хворим, немічним родичам. Головною ознакою насильства є бажання особи своїми діями чинити вплив, тиск на іншу особу, примушувати її за допомогою насильства до певної поведінки. І тут слід звернути увагу на один нюанс. Стосовно тиску на дорослих, повнолітніх родичів у суспільстві переважно не існувало розбіжностей щодо засудження будь-якого виду насильства. Щодо вчинення подібних дій по відношенню до дітей з начебто виховними цілями, то суспільна думка була далека від одностайності. Існувала відносно непопулярна ідея щодо неприпустимості будь-якого насильства незалежно від мети застосування. Інший спектр думок являв собою ідею про те, що «виховне» насильство має право на існування, розбіжності полягали лише в ступені його «жорсткості». Законодавець зайняв позицію неможливості застосування насильства щодо дітей, що базується на нормах міжнародного права (наприклад, Конвенція про права дитини). Проте закон визнає (і це вперше в законодавчій практиці України), що дитина також може бути джерелом насильства у сім'ї.

Однією з найважливіших статей в законодавстві Кримінального Кодексу України є «стаття 126-1», яка передбачатиме кримінальну відповідальність за скоєння домашнього насильства.

За вчинення таких дій передбачена відповідальність у вигляді:

- громадських робіт на строк від ста п'ятдесяти до двохсот сорока годин;
- арешту на строк до шести місяців;
- обмеження волі на строк до п'яти років;
- позбавленням волі на строк до двох років.

Окрім того, вчинення інших злочинів стосовно другого з подружжя чи осіб, з яким обвинувачений перебував у сімейних відносинах, вважатиметься обтяжуючою обставиною, за що передбачена суворіша відповідальність.

Якщо говорити про органи, які закликаються відповідно до закону протидіяти насильству, то передусім, це центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Також

державну політику в цій сфері реалізовуватимуть місцеві державні адміністрації, районні, міські, сільські ради. До вирішення питань протидії насильству, безумовно, залучатимуть органи поліції, прокуратури, суди, лікувальні установи і навчальні заклади, центри з надання безоплатної правової допомоги, а також служби у справах неповнолітніх. На перелічені органи покладається обов'язок з проведення масової роз'яснювальної роботи щодо недопущення насильства, виявлення випадків насильства та належне реагування на них. Також закон вводить таку категорію закладів, які призначені для підтримки постраждалих від насильства. Це притулки для дітей, центри соціально-психологічної допомоги та реабілітації, територіальні центри соціального обслуговування та інші подібні заклади. Також закон передбачає, що у вирішенні проблеми візьмуть участь громадські організації та волонтери.

Щодо міністерства, адміністрацій та рад, то для них очевидним є завдання нормативно-методичного забезпечення діяльності всіх суб'єктів в цій сфері, координації діяльності цих суб'єктів, розроблення алгоритмів дій (програм) щодо жертв насильства та їх кривдників. Важливими питаннями є також розроблення стандартів надання соціальних послуг постраждалим; забезпечення підготовки фахівців, до компетенції яких належать питання запобігання та протидії домашньому насильству.

Ефективна діяльність такої великої кількості закладів та органів потребує високого рівня координації та обліку. З цією метою законом передбачено створення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства. До нього вноситиметься інформація по кожному виявленому випадку насильства, а саме: інформація про постраждалого і кривдника; про сутність випадку насильства; потреби постраждалого; про те, які органи, заклади, установи залучалися для реагування; перелік здійснених заходів.

Список використаних джерел

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

2. Гончаров В.Л., Мурашкевич О. Домашнє насильство: як захистити дитину. - Київ : Шкільний світ, 2009. – 120 с. – (Б-ка “Шкільного світу”).

3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами: ратиф. Законом № 2319-IX від 20.06.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11